

УДК 373.015.31:796(477+100)
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/76-1-45>

Галини КОНДРАЦЬКА,
orcid.org/0000-0001-8856-1125
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри фізичної терапії, ерготерапії і здоров'я
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(Дрогобич, Львівська область, Україна) kondrgala73@gmail.com

РОЗВИТОК ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В СИСТЕМІ ЗАКОРДОННОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ

Розкрито значення нормативно-правових документів для розвитку закордонних та вітчизняних систем фізичного виховання. Визначено шляхи створення умов для реалізації освітніх, виховних та розвивальних завдань, використання інноваційних методів та засобів для організації, фізичного виховання, створення матеріально-технічної бази для підвищення рівня мотивації до фізичного виховання, формування національної свідомості засобами фізичного виховання. Показано підходи (особистісно-орієнтований, індивідуальний, інтегрований) до формування рухової активності.

Мета дослідження. Розкрити процес розвитку фізичного виховання у системі закордонної та української освіти.

Результати дослідження. Аналіз «Національної стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі» дає можливість визначити зміст комплексного розвитку фізичної культури та посилення рухової активності у шкільній освіті. Для реалізації завдань фізичного виховання учнів та підвищити рішення їх фізичної активності необхідним є вибір шляхів формування та реалізації комплексного підходу до фізичного розвитку в закладах освіти. Саме аналіз провідних закордонних систем фізичного виховання надасть можливість перейняти сильні сторони організації та змістового наповнення фізичного виховання в шкільній освіті.

Висновки. Шкільна система освіти як в Україні так і за кордоном побудована за принципом вибору модулів. Аналіз нормативно-правових документів розвитку фізичного виховання за кордоном і в Україні, дав можливість показати стратегічні шляхи розвитку системи фізичного виховання за кордоном та можливості їх реалізації в Україні. Розкрито особливості модульної системи фізичного виховання та шляхи її реалізації у сучасній шкільній освіті.

Ключові слова: за кордонна, вітчизняна, система, розвиток, фізичне виховання, шкільна освіта, учнівська і студентська молодь.

Halyna KONDRATSKA,
https://orcid.org/0000-0001-8856-1125
Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Head of the Department of Physical Therapy, Occupational Therapy and Health
Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University
(Drohobych, Lviv region, Ukraine) kondrgala73@gmail.com

DEVELOPMENT OF PHYSICAL EDUCATION IN THE SYSTEM OF FOREIGN AND UKRAINIAN EDUCATION

The importance of regulatory and legal documents for the development of foreign and domestic systems of physical education is revealed. The ways to create conditions for the implementation of educational, upbringing and developmental tasks, the use of innovative methods and means for the organization of physical education, the creation of a material and technical base for increasing the level of motivation for physical education, the formation of national consciousness through physical education are determined. Approaches (personality-oriented, individual, integrated) to the formation of motor activity are shown.

The purpose of the study. To reveal the process of physical education development in the system of foreign and Ukrainian education.

Results of the study. The analysis of the «National Strategy for Building a Safe and Healthy Educational Environment in the New Ukrainian School» makes it possible to determine the content of comprehensive development of physical culture and strengthening of physical activity in school education. In order to realize the tasks of physical education of students and to increase their physical activity, it is necessary to find ways to form and implement an integrated approach to physical development in educational institutions. It is the analysis of leading foreign systems of physical education that will provide an opportunity to adopt the strengths of the organization and content of physical education in school education.

Conclusions. School system of education both in Ukraine and abroad is built on the principle of modules' choice. This approach allows students to improve their level of knowledge about interesting sports, which creates motivation for training, shapes the level of physical, psychological and intellectual training, forms the national consciousness and

identity of the student. The analysis of regulatory and legal documents on the development of physical education abroad and in Ukraine made it possible to show strategic ways of developing the system of physical education abroad and the possibility of their implementation in Ukraine. The features of the modular system of physical education, its importance for solving the problems of modern school education are revealed.

Key words: *foreign, domestic, system, development, physical education, school education, pupils and students.*

Постановка проблеми. Реформування освіти дало можливість для відродження й розбудова національної системи Нової української школи. Поступово відбувається оновлення державних стандартів початкової та базової середньої освіти. Освіта базується на принципах імплементації кращих закордонних систем. Основою сучасної освіти є формування освітнього середовища, розвиток ключових компетентностей та вдосконалення підходів навчання.

В процесі аналізу Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» з'ясовано, що «Реформування педагогіки загальної середньої освіти передбачає перехід до педагогіки партнерства між учнем, учителем і батьками, що потребує ґрунтовної підготовки вчителів за новими методиками і технологіями навчання»; (Нова українська школа, 2017: 8).

Для визначення сучасних технологій та методик удосконалення освітнього процесу у закладах освіти та підвищення ефективності розвитку учня використовуються освітні технології: ігрові, інтерактивні, тренінгові, інформаційно-комунікативні, дослідницькі, STEM платформи (Нова українська школа, 2017: 8).

Аналіз досліджень. Для забезпечення безпечного для життя і здоров'я здобувачів освіти проаналізовано «Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі», як нормативно-правовий документи для визначення розвитку освітнього середовища, збереження та зміцнення здоров'я підростаючого покоління (Національна стратегія розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі, 2020: 7).

Також нами було переглянуто документи: «Про забезпечення сталого розвитку сфери фізичної культури і спорту в Україні в умовах децентралізації влади» (Про забезпечення сталого розвитку сфери фізичної культури і спорту в Україні в умовах децентралізації влади, 2016: 10), «Про затвердження концепції розвитку щоденного спорту в закладах освіти» (Про затвердження концепції розвитку щоденного спорту в закладах освіти, 2021: 11), «Про рекомендації щодо стратегічного розвитку фізичного виховання та спортивної під-

готовки серед учнівської молоді на період до 2025 року», що дало можливість визначити цінність формування здоров'язбережувальної компетентності у освітньому середовищі (Рекомендації щодо стратегічного розвитку фізичного виховання та спортивної підготовки серед учнівської молоді на період до 2025 року, 2021: 12).

Аналіз розвитку сучасної системи шкільної освіти в Україні показує, що вона побудована на принципах безперервності, єдності та наступності між циклами навчання, розвивальним характером і прикладною спрямованістю навчання та виховання спрямована на досягнення мети базової загальної освіти та реалізацію концептуально-орієнтовано підходу у змісті освіти (Модельна навчальна програма: «Фізична культура. 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти, 2021: 6).

Для цього Інститутом модернізації змісту освіти доповнено навчальну програму та впроваджується модельна програма з фізичної культури нової української школи, де пропонується динаміка варіативних модулів з видів спорту (Модельна навчальна програма: «Фізична культура. 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти, 2021: 6).

На підвищення мотивації учнів середнього шкільного віку до уроків фізичної культури та інтересу до варіативних модулів впливають різні фактори. За результатами опитування, яке провели (Круцевич, Трачук, Мамеда, 2022: 3) перебування великої кількості учнів на одному уроці в спортивному залі було найвищою перешкодою у виборі модулів, про що зазначили у своїх відповідях 37,78 % респондентів міських шкіл.

За даними досліджень українських науковців різних систем фізичного виховання у різних країнах світу (Вільчковський, Цьось, 2015: 1); (Пасічник, 2009: 9); (Вільчковський, Шиян, Цьось, Пасічник, 2016: 14); (Яковенко, 2018: 19).

– І. Грінченко, О. Жданової, Д. Скальські, Л. Чеховської, А. Фляк (країни Європи);

– Л. Алмонда, Р. Бейли, С. Брауна, Дж. Страттона, І. Турчик, Б. Хамберстоун, М. Хор, О. Шиян (Великобританія);

– Е. Бальца, П. Ньюман, Ю. Пухзе та М. Гербера (Німеччина);

– К. Даллермасла, С. Гроссінга (Австрія), Л. Ейд, Н. Ловеккьо (Італія);

– Е. Пусієне, В. Волбікієне, С. Каваліускас (Латвія);

– Ю. Войнара, І. Глазіріна, Д. Наварецького, Х. Ронхольт (Данія);

– А. Ручетській (Чехія), Н. Валіан та Дж. Грейан (Франція);

– Е. Вільчковського, Н. Панаготіса, В. Пасічника, (Греція);

– Т. Дерекі, С. Дзюбінського, О. Мозелева, В. Пасічник, Є. Приступи, Б. Шияна, А. Цьося (Польща) можна виділи спільні та розбіжні закономірності розвитку фізкультурної системи освіти.

Таким чином залишається актуальною проблемою визначення нових підходів до реалізації форм, методів та засобів для ефективного розвитку фізичного виховання у системі закордонної та української освіти.

Мета статті. Розвиток фізичного виховання у системі закордонної та української освіти.

Виклад основного матеріалу. Аналіз «Національної стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі дає можливість визначити зміст комплексного розвитку фізичної культури та посилення рухової активності у шкільній освіті. Для реалізації завдань підвищити рівень фізичної активності учнів необхідним є вибір шляхів формування та реалізації комплексного підходу до фізичного розвитку у закладах освіти.

Аналіз нормативно-правових документів розвитку фізичного виховання закордоном та в Україні показує, що існує безліч форм організації рухової активності школярів та студентів:

- урочні та позаурочні;
- шкільні та позашкільні;
- спортивні клуби та спортивні школи;
- секції та громадські спортивні організації.

Порівняння та прогнозування розвитку системи фізичного виховання у різних країнах світу дає можливість побачити різні форми організації урочної системи шкільної освіти: уроки «Фізичної культури», «Фізичне виховання» «Спортивні тренування», «Гра і рух» ті інші (Цибанюк, 2021: 18).

Також в освітніх установах є різні напрями та програми розвитку фізичного виховання, а саме: сфера «Фізичне виховання, спорт і здоров'я», так до прикладу Румунська система фізичного виховання охоплює два навчальні предмети – «Фізичне виховання» та «Гра і рух» для початкової та «Фізичне виховання» та «Спортивна підготовка» для середньої школи. Програма «Гра і рух» (2019 р.) виокремила гру методом, засобом і формою організації роботи, адаптованих до рухових і психічних можливостей учнів. Програма

«Спортивна підготовка» (2009 р.) передбачає спортивну «спеціалізацію» – можливість займатись (з V класу) одним із 51 виду спорту (Цибанюк, 2021: 18).

Такий підхід передбачає також залучення до фізичного виховання та рухової активності учнів, працівників закладів освіти, батьків та місцевих громад.

В Європі сучасне суспільство надає великого значення спорту, різним способам рухової активності стимулюючи у людей бажання займатися. Важливим аргументом на користь європейської «рухової активності» є обов'язкові заняття загальною фізичною підготовкою у школах, коледжах і закладах вищої освіти. Базовими нормативними програмами є «Спорт для всіх» та «Євро-фіт» (для дітей і дорослих), які є основою для створення програм фізичного виховання (Москаленко, Яковенко, 2017: 5).

У багатьох країнах Європи ведеться активна підтримка фізкультурно-спортивного руху шляхом реалізації спеціальних програм.

У Австрії це програма «Озі спорт», орієнтована на партнерство молодих сімей, вчителів, тренерів; їх об'єднують клуби, де дітям формують навички фізичної культури (Москаленко, Яковенко, Сидорчук, 2020: 4).

У Фінляндії існує Асоціація фізкультурно-оздоровчої роботи з дошкільнятами та молодими матерями. Асоціація пропонує кілька курсів: «Гімнастика для малюків» – від місячного віку до двох років; «Доросла дитина» – від 2 до 4 років, «Чарівна гімнастика» – від 4 до 6 років (Москаленко, Яковенко, Сидорчук, 2020: 4).

Також варто зауважити, що фізичне виховання школярів у Фінляндії будується на концепції оздоровчої спрямованості. Її розробники мають на меті сформувані в учнів мотиви, які забезпечували б їм участь у фізичній активності впродовж всього життєвого циклу. Основним завданням є виховання активного стилю життя, який узгоджується з вимогою вирощування здорового покоління (Москаленко, Яковенко, Сидорчук, 2020: 4).

З позицій сьогодення, актуальною є фінська система фізичного виховання. Фінський навчальний план передбачає окреме вивчення двох дисциплін, що мають відношення до перетворення фізичної природи людини – «physical education» (фізична культура) і «health education» (санітарна освіта) (Москаленко, Яковенко, Сидорчук, 2020: 4).

У Норвегії фізкультура ділиться на такі два предмети: «Фізичне виховання» та «Харчування і здоров'я» (Москаленко, Яковенко, Сидорчук, 2020: 4).

У Великобританії ефективно діє програма «Фанфіт Персея», яка передбачає розвиток у дітей гнучкості і координації, особливу увагу приділяється загартуванню. Також під керівництвом департаменту охорони здоров'я Великобританії розроблена програма «Зміни в способі життя» (2009 р.). Це перша національна програма, яка спрямована на боротьбу з ожирінням серед дорослих і дітей (Москаленко, Яковенко, Сидорчук, 2020: 4).

Також у Великій Британії уже понад 100 років центральне місце займає концепція фізичного виховання, в якій акцент робиться на спорт як напрацювання спортивних знань і умінь, участь у спортивних змаганнях і підготовка до них, досягнення спортивних результатів, прояв фізичної і спортивної активності упродовж усього життя (Москаленко, Яковенко, Сидорчук, 2020: 4); (Турчик, 2017: 16).

У Великобританії діє Програма фізичної активності учнів початкових класів (вік дітей від 5 до 11 років), яка передбачає щоденні заняття. У середніх школах діє програма під назвою «Фізичне виховання як підготовка до життя». Спортивні тренування проводяться в позакласний час, у кінці тижня – під керівництвом викладача фізичної культури. Проводяться також міжшкільні змагання. Відповідальність за цю роботу покладено на Національну раду шкільного спорту, що знаходиться у підпорядкуванні Державного секретаріату освіти Великобританії (Москаленко, Яковенко, Сидорчук, 2020: 4); (Турчик, 2017: 16).

У Німеччині також існує багатоступенева система шкільних змагань. Ми брали до уваги дві програми: «Молодь тренується для Олімпіади» і «Федеральні ігри молоді». Перша призначена для учнів початкових класів і проводиться за 12 олімпійськими видами спорту, – спочатку на рівні міста, потім – округу і федеральної землі, що дозволяє вже в молодшій школі здійснювати відбір спортивно обдарованих учнів (Москаленко, Яковенко, Сидорчук, 2020: 4); (Турчик, 2017: 16).

У Польщі найширше представлений підхід до фізичного виховання як педагогічної діяльності, пов'язаної із соціокультурною модифікацією тіла людини. Міністерством народної освіти Польщі було визначено базовий мінімум з предмета «Фізичне виховання», до якого додається «шкільний компонент», який опрацьовує сам вчитель складаючи авторську частину програми (Вільчковський, Цьось, 2015: 1); (Пасічник, 2009: 9); (Вільчковський, Шиян, Цьось, Пасічник, 2016: 14).

Також варто вартити нашої уваги є підхід до фізичного виховання школярів у Італії. Від-

повідальність за фізичне виховання школярів несе Міністерство освіти і науки. Це предмет є обов'язковим предметом протягом 13 років основної освіти для всіх дітей (Москаленко, Яковенко, Сидорчук, 2020: 4); (Турчик, 2017: 16).

Проведення паралельного порівняння іноземного і національного розвитку фізичного виховання у методологічному сенсі є важливим способом наукового пізнання, практичні ефекти якого підтверджені інтеграцією світових освітніх досягнень в український простір. У цьому переконують компаративістські дослідження значної кількості авторів, в чиїх працях висвітлені різні аспекти фізичного виховання школярів у різних країнах світу: (Москаленко, Яковенко, Сидорчук, 2022: 3).

Обґрунтування та систематизація системи фізичного виховання у різних країнах світу показує, що для реалізації основних завдань фізичного виховання молоді необхідно створення сучасного розвивального, безпечного, комфортного освітнього середовища. Це дасть можливість сформулювати навичку збереження та зміцнення здоров'я, захисту від небезпек, підвищення рухової активності дітей. Для учасників освітнього процесу є можливість користуватися сучасною матеріально-технічною базою (спортивні зали і майданчики, басейни, роздягальні, душові, сучасний спортивний інвентар) та безпечними та нешкідливими умовами навчання для забезпечення здоров'язберігаючого компонента та рухової активності (Кондрацька, Козак, 2021: 2).

Сьогодні поряд із традиційними формами навчання пропонується впровадження тренінгових технологій для досягнення основної мети і завдань фізичного виховання учнівської молоді. Тренінг може складатися із трьох частин: вступної, основної та прикінцевої (Яковенко, 2018: 19).

Основні вимоги для тренінгових технологій на уроці фізичної культури такі (Яковенко, 2018: 19).

- чітке формулювання освітніх, виховних та оздоровчих завдань уроку фізичної культури;
- здобуття практичних умінь та навичок у поєднанні з моторною щільністю уроку;
- раціональна єдність словесних, наочних і практичних методів навчання;
- розширення рухового досвіду та вдосконалення навичок життєво необхідних рухових дій;
- зв'язок із раніше вивченим та набутим досвідом учнем;
- формування самостійності та ініціативності для здобування знань і вміння та застосовувати;
- розвиток практичних навичок до виконання індивідуальних завдань і публічної презентації результатів своєї роботи;

- використання інтерактивних методів та нестандартних підходів до навчання;
- розвиток лідерських якостей та вміння ефективно працювати в команді;
- створення емоційного фону та «ситуації успіху»;
- поглиблення міжпредметних зв'язків.

Більшість програм з фізичного виховання у різних країнах світу під час уроків фізичної культури пропонують впроваджувати ігрову діяльність. Це дає змогу створити позитивний емоційний фон, формування загальних уявлень про фізичну культуру і спорт, надання теоретико-методичних знань під час рухливих ігор, естафет, колового тренування, а також підбиття підсумків уроку (Яковенко, 2018: 19).

Також необхідно звертати увагу на міжпредметні зв'язки та інтегрований підхід до використання фізичних вправ. Це стає основною умовою єдності навчання і виховання, як засіб комплексного підходу до предметної системи навчання. Актуальність міжпредметних зв'язків у шкільному навчанні очевидна. Вона зумовлена сучасним рівнем розвитку науки, якому притаманна інтеграція суспільних, природничих і технічних знань. Міжпредметні зв'язки можна включати в урок у вигляді фрагмента, на якому вирішується певне пізнавальне завдання, що потребує залучення знань з інших предметів (Яковенко, 2018: 19).

За результатами проведеного дослідження спільним у різних системах фізичного виховання є урок фізичної культури. Саме урок або заняття з фізичного виховання забезпечує формування рухових умінь і навичок з різних видів спорту, досягнення певного рівня фізичної підготовленості. Також урок або заняття з фізичного виховання сприяє розвитку мотивації, потреб рухової активності, формування здоров'я та здорового способу життя.

Науковці Krutsevich, Marchenko, Trachuk, Panhelova, Napadij, Dovgal, 2020: 20) вважають, що урок або заняття з фізичного виховання має нести яскравість, здивування, радість, налагодження довірливих взаємовідносин і взаєморозуміння, взаємодопомоги й співробітництва. Такий підхід сприяє формуванню вміння позитивно реагувати на проблемні ситуації, розв'язувати їх засобами фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи, створювати для кожної дитини ситуацію успіху.

Реалії стратегії Нової української школи та її розвиток вимагають розроблення, апробації та масового запровадження нових сучасних підходів

до уроків фізичної культури, які були б яскравими, цікавими та містили в собі різноманітні форми та методи сучасних інноваційних підходів в (Сороколіт, 2014: 15).

Розв'язання проблеми фізичного виховання школярів пов'язано із можливістю умов проведення занять (інвентар, обладнання, уміння зробити уроки фізичної культури цікавими, ефективними, різноманітними (Фізична культура в школі: навчальна програма для 5–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів, 2018: 17).

Рушійним чинником ефективної реалізації програми фізичної культури на уроках та позаурочних формах занять з фізичного виховання є вибір модулів (Сороколіт, 2014: 15).

Також фактором реалізації модулів з урахуванням сучасних тенденцій у сучасному освітньому процесі є відповідна компетентність вчителя до використання інноваційних здоров'язберігаючих підходів і інтеграції запропонованих варіативних модулів (Савченко, 2005: 17).

Найпопулярнішими серед школярів є такі модулі: бадмінтон, баскетбол, військово-спортивні ігри, волейбол, вправи з гирями, гандбол, гімнастика, легка атлетика, настільний теніс, плавання, аквааеробіка, спортивне орієнтування, теніс, футбол (Сороколіт, 2014: 15).

Серед дівчат середнього шкільного віку популярні такі варіативні модулі: аеробіка, баскетбол, степ аеробіка, волейбол, аквааеробіка, плавання. Також серед модулів, які викликали інтерес можна виділити теніс, чирлідінг (Сороколіт, 2014: 15).

Для хлопців є цікавими такі модулі: баскетбол, волейбол, бадмінтон, футбол та настільний теніс. Є також цікавими гандбол, вправи з гантелями, легка атлетика, спортивне орієнтування (Сороколіт, 2014: 15).

Аналіз закордонних та вітчизняних систем фізичного виховання дав можливість визначити шляхи (створення умов для реалізації освітніх, виховних та розвивальних завдань, використання інноваційних методів та засобів для організації, фізичного виховання, створення матеріально-технічної бази для підвищення рівня мотивації до фізичного виховання, формування національної свідомості засобами фізичного виховання) і підходи (особистісно-орієнтований, індивідуальний, інтегрований) до формування здоров'язбережувальної компетентності в учасників освітнього процесу.

Висновки. Шкільна система освіти як в Україні так і закордоном побудована за принципом вибору модулів. Саме такий підхід дає можливість учням покращити свій рівень знань про цікаві

види спорту. Такий підхід створює мотивацію до занять, формує рівень фізичної, психологічної та інтелектуальної підготовки, формує національну свідомість та ідентичність школяра.

Аналіз нормативно-правових документів розвитку фізичного виховання закордоном і в Україні,

дав можливість показати стратегічні шляхи розвитку системи фізичного виховання закордоном та можливості їх реалізації в Україні.

Розкрито особливості модульної системи фізичного виховання, та шляхи її реалізації у сучасній шкільній освіті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вільчковський Е., Пасічник В. Фізичне виховання в школах Греції. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. 2015. №3 (31). С. 10 – 14.
2. Кондрацька Г., Козак Н. Стан освітнього процесу на уроці фізичної культури. Перспективи та виклики. Стан освітнього процесу в умовах викликів сьогодення: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Дніпро, 12 лютого 2021 р). Дніпро : Міжнародний гуманітарний дослідницький центр, 2021. С. 157 – 159.
3. Круцевич Т., Трачук С., Мамедова І. Реалізація варіативної складової на уроках фізичної культури в умовах освітнього середовища міських і сільських шкіл. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2022; 4: 31–36 DOI: 10.32652/tmfvs.2022.4.31–36
4. Москаленко Н.В., Яковенко А.В., Сидорчук Т.В. Фізичне виховання школярів у зарубіжних країнах (XX ст. – початок XXI ст.): [монографія]. Дніпро, 2020. 259 с.
5. Москаленко Н., Яковенко А. Програмно-нормативні засади фізичного виховання у країнах Європейського Союзу. Спортивний вісник Придніпров'я. 2017. №3. С. 101 – 108
6. Модельна навчальна програма: «Фізична культура. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти, 2021. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20sередnya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetar.z.2022/Fiz.kult.5-6.kl.Pedan.ta.in.12.08.pdf>
7. Національна стратегія розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі. № 195 від 25 травня 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/195/2020#Text>
8. Нова українська школа : [сайт]. URL: <https://nus.org.ua>.
9. Пасічник В. Основні напрями розвитку фізичного виховання в сучасних школах Польщі. Молода спортивна наука України. 2009. Т.2. С. 122 – 126
10. Про забезпечення сталого розвитку сфери фізичної культури і спорту в Україні в умовах децентралізації влади (від 19.10.2016 р. № 47). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1695-19#Text>
11. Про затвердження концепції розвитку щоденного спорту в закладах освіти. Наказ МОН, Мінмолодьспорт № 1141/4088 від 27 жовтня 2021 року. URL: http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/85327
12. Рекомендації щодо стратегічного розвитку фізичного виховання та спортивної підготовки серед учнівської молоді на період до 2025 року. Наказ МОН № 194 від 15.02.2021 року. URL: http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/80880
13. Савченко О.Я. Навчально-виховне середовище сучасної школи: діалог з В.О. Сухомлинським. Науковий вісник Миколаївського державного університету. Вип.8. Ч. 1 : Педагогічні науки. Миколаїв, 2005. С. 4–9
14. Система фізичного виховання учнів загальноосвітніх шкіл Польщі та України (XVI – початок XXI століття): порівняльний аналіз: монографія / Е.С. Вільчковський, Б.М. Шиян, А.В. Цьось, В.Р. Пасічник. Луцьк: Вежа-Друк, 2016. 240 с.
15. Сороколів Н.С. Дослідження відповідності впровадження варіативних модулів навчальної програми у 6 класі з урахуванням матеріальної бази закладу та інтересів учнів. Moderni wymozenosti vedy: materialy X Mezinar. vedecko-prakt. konf. Praha; 2014. 20–26.
16. Турчик І.Х. Фізичне виховання і спорт у шкільній освіті Європи. Дрогобич, 2017. 138 с
17. Фізична культура в школі: навчальна програма для 5–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів. Київ: Літера ЛТД; 2018. 368 с.
18. Цибанюк О.О. Особливості організації форм фізичного виховання школярів сучасної Румунії. Освітні Обрії. №2(53). 2021. С. 26–29.
19. Яковенко А. В. Предмет «фізична культура» у системі середньої освіти зарубіжних країн. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова, 2 (96), 2018. 12–116.
20. Krutsevich Tetiana, Marchenko Oksana, Trachuk Sergii, Panhelova Natalia, Napadij Andriy, Dovgal Vasyly. The Configuration of Educational Factors in the Family in Terms of their Impact on the Formation of Interest in Sports in Middle School Children. Teoriâ ta Metodika Fizičnogo Vihovannâ. 2021; 21(2): 101–106. <https://doi.org/10.17309/tmfv.2021.2.01>

REFERENCES

1. Vilchkovskiy E., Pasichnyk V. (2015) Fizychnе vykhovannia v shkolakh Hretsii [Physical education in Greek schools]. Fizychnе vykhovannia, sport i kultura zdorovia u suchasnomu suspilstvi. №3 (31). S. 10 – 14. [in Ukrainian].
2. Kondratska H., Kozak N. (2021) Stan osvithnoho protsesu na urotsi fizychnoi kultury. Perspektyvy ta vyklyky. Stan osvithnoho protsesu v umovakh vyklykiv sohodennia: [The state of the educational process in the physical education class. Prospects and challenges. The state of the educational process in the context of today's challenges] materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (Dnipro, 12 liutoho 2021 r). Dnipro : Mizhnarodnyi humanitarnyi doslidnytskyi tsentr. S. 157 – 159. [in Ukrainian].

3. Krutsevych T., Trachuk S., Mamedova I. (2022) Realizatsiia variatyvnoi skladovoi na urokakh fizychnoi kultury v umovakh osvitnoho seredovyschcha miskykh i silskykh shkil. [Implementation of a variable component in physical education lessons in the educational environment of urban and rural schools] *Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia i sportu*. 2022; 4: 31–36 DOI: 10.32652/tmfvs.2022.4.31–36. [in Ukrainian].
4. Moskalenko N.V., Yakovenko A.V., Sydorchuk T.V. (2020) Fizychno vykhovannia shkoliariv u zarubizhnykh krainakh (KhKh st. – pochatok KhKhI st.): [Physical Education of Schoolchildren in Foreign Countries (XX century - early XXI century)] [monohrafiia]. Dnipro. 259 s. [in Ukrainian].
5. Moskalenko N., Yakovenko A. (2017) Prohramno-normatyvni zasady fizychnoho vykhovannia u krainakh Yevropeiskoho Soiuzu. [Program and regulatory framework of physical education in the European Union] *Sportyvnyi visnyk Prydniprovia*. №3. S. 101 – 108. [in Ukrainian].
6. Modelna navchalna prohrama: «Fizychna kultura. 5-6 klasy» dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity. [Model curriculum: “Physical Culture. Grades 5-6” for general secondary education institutions] 2021. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model_navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Fiz.kult.5-6.kl.Pedan.ta.in.12.08.pdf. [in Ukrainian].
7. Natsionalna stratehiia rozbudovy bezpechnoho i zdorovoho osvitnoho seredovyschcha u novii ukrainskii shkoli. [National strategy for building a safe and healthy educational environment in the new Ukrainian school] № 195 vid 25 travnia 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/195/2020#Text> [in Ukrainian].
8. Nova ukrainska shkola: [The new Ukrainian school] [sait]. URL: <https://nus.org.ua>. [in Ukrainian].
9. Pasichnyk V. (2009) Osnovni napriamy rozvytku fizychnoho vykhovannia v suchasnykh shkolakh Polshchi. [The main directions of physical education development in modern schools in Poland] *Moloda sportyvna nauka Ukrainy*. T.2. S. 122 – 126. [in Ukrainian].
10. Pro zabezpechennia staloho rozvytku sfery fizychnoi kultury i sportu v Ukraini v umovakh detsentralizatsii vlady [On ensuring sustainable development of physical culture and sports in Ukraine in the context of decentralization of power] (vid 19.10.2016 r. № 47). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1695-19#Text> [in Ukrainian].
11. Prozatverdzhennia kontseptsii rozvytku shchodennoho sportu v zakladakh osvity. Nakaz MON. [On approval of the concept of development of daily sports in educational institutions. Order of the Ministry of Education and Science] *Minmolodsport* № 1141/4088 vid 27 zhovtnia 2021 roku. URL: http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/85327 [in Ukrainian].
12. Rekomendatsii shchodo stratehichnoho rozvytku fizychnoho vykhovannia ta sportyvnoi pidhotovky sered uchnivskoi molodi na period do 2025 roku. [On approval of the concept of development of daily sports in educational institutions. Order of the Ministry of Education and Science] *Nakaz MON* № 194 vid 15.02.2021 roku. URL: http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/80880 [in Ukrainian].
13. Savchenko O.Ya. (2005) Navchalno-vykhovne seredovyschche suchasnoi shkoly: dialoh z V.O. Sukhomlynskym. [Educational Environment of a Modern School: A Dialogue with V.O. Sukhomlynsky] *Naukovyi visnyk Mykolaivskoho derzhavnogo universytetu*. Vyp.8. Ch. 1 : Pedagogichni nauky. Mykolaiv, 2005. S. 4–9 [in Ukrainian].
14. Systema fizychnoho vykhovannia uchniv zahalnoosvitnikh shkil Polshchi ta Ukrainy (KhVI – pochatok KhKhI stolittia):porivnialnyi analiz: [The system of physical education of pupils of secondary schools in Poland and Ukraine (XVI - early XXI century): a comparative analysis] monohrafiia / E.S. Vilchkovskiy, B.M. Shyian, A.V. Tsos, V.R. Pasichnyk. Lutsk: Vezha-Druk, 2016. 240 s. [in Ukrainian].
15. Sorokolit NS. (2014) Doslidzhennia vidpovidnosti vprovadzhennia variatyvnykh moduliv navchalnoi prohramy u 6 klasi z urakhuvanniam materialnoi bazy zakladu ta interesiv uchniv.[A study of the relevance of implementing variable curriculum modules in the 6th grade, taking into account the material base of the institution and the interests of students]. *Moderni vymozhenosti vedy: materialy X Mezinar. vedecko-prakt. konf. Praha*; :20–26. [in Ukrainian].
16. Turchyk I.Kh. (2017) Fizychno vykhovannia i sport u shkilnii osviti Yevropy. [Physical Education and Sport in European School Education] *Drohobych*. 138 s [in Ukrainian].
17. Fizychna kultura v shkoli: navchalna prohrama dlia 5–9 klasiv zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv. [Physical education at school: curriculum for grades 5-9 of secondary schools] Kyiv: Litera LTD; 2018. 368 s.
18. Tsybaniuk O.O. (2021) Osoblyvosti orhanizatsii form fizychnoho vykhovannia shkoliariv suchasnoi Rumunii. [Peculiarities of the organization of forms of physical education of schoolchildren in modern Romania] *Osvitni Obrii*. №2(53). S. 26–29. [in Ukrainian].
19. Yakovenko A. V. (2018) Predmet «fizychna kultura» u systemi serednoi osvity zarubizhnykh krain. [The subject “physical education” in the secondary education system of foreign countries] *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova*, 2 (96), 12–116. [in Ukrainian].
20. Krutsevich Tetiana, Marchenko Oksana, Trachuk Sergii, Panhelova Natalia, Napadij Andriy, Dovgal Vasyl (2021) The Configuration of Educational Factors in the Family in Terms of their Impact on the Formation of Interest in Sports in Middle School Children. *Teoriâ ta Metodika Fizičnogo Vihovannâ*. 21(2): 101–106. <https://doi.org/10.17309/tmfv.2021.2.01> [in Ukrainian].